

Mats Johansson
Ordförande Etiska rådet
Docent i medicinsk etik, Lunds universitet

Yttrande
Datum 2021-10-25

1 (2)

Johan Öberg
Hälsa- och sjukvårdsstrateg
Johan.oberg@skane.se

Yttrande om avgift för frysförvaring av embryon

Enligt rådande praxis har barnlösa par rätt till hjälp att få ett barn, men inte fler, på det offentliga bekostnad. I de situationer det efter framgångsrik fertilitetsbehandling finns ett överskott av lämpliga embryon får dessa idag frysförvaras i upp till 10 år. Etiska rådet har ombetts yttra sig om det är etiskt försvarbart att i dessa fall ta ut en årlig avgift av paren för frysförvaring. Avgiften som rådet uttalar sig om avser endast den extra kostnad för utrustning och administration som tillkommer vid fortsatt frysförvaring av kvarvarande embryon *efter* att ett levande barn är fött.

Etiska rådet gör följande bedömning

Hälsa- och sjukvården ska inte finansiera vård- och behandling som inte bedöms motiverade utifrån behov. Att ändå göra så utgör ett avsteg från den i Sverige så centrala behovsprincipen och det får som konsekvens att resurser tas från annan, mer angelägen, vård och behandling. Avgiftsfri nedfrysning och förvaring av det slag som här åsyftas torde därför vara uteslutet.

Fortsatt frysförvaring bör alltså inte finansieras med offentliga medel, oavsett om kostnaden hamnar hos kliniken, sjukhuset eller sjukvården i stort. Men att av denna anledning låta embryon förstöras skulle innebära ett betydande resursslöseri i det fall ny fertilitetsbehandling påbörjas igen. Och det skulle med stor sannolikhet även ge upphov till förstående frustration och lidande hos de par som ännu överväger att skaffa fler barn. Frågan om självfinansiering genom en årlig avgift är således befogad.

Man kan inte utan vidare anta att alla par har samma möjlighet att betala avgiften. Privatekonomiska omständigheter kan därför göra att avgiften slår olika hårt. Detta väcker frågan om en introduktion av avgiften medför en orättvisa. Eftersom den kostnadsfria delen av vården ges på lika villkor innebär avgiften som sådan enligt rådets mening *inte* en orättvisa i den här relevanta meningen.

En avgift av det slag som här diskuteras bör börja löpa efter det att framgångsrik fertilitetsbehandlingen har avslutats. Möjligen kan man överväga ett tidsfönster för att säkerställa att behandlingen varit framgångsrik. Tidsperioden bör då bestämmas av professionen, men bör inte vara längre än nödvändigt.

Rådet vill understryka att även implementeringen måste ske på ett etiskt, lagligt och ansvarsfullt sätt. Bland annat behöver det finnas rutiner på plats för att hantera utebliven betalning, påminnelser och eventuella fel som kan uppstå. Eftersom avgiften innebär en introduktion av en strikt privat komponent i den annars offentligt finansierade behöver det också säkerställas att hanteringen inte leder till undanträngning av vård.

Etiska rådets samlade bedömning är att en årlig avgift för frysförvaring är etiskt försvarbar.